

THE EROTIC POETRY TO GRIGORE VIERU

Miruna-Mădălina Bădoi

PhD Student, University of Pitești

Abstract: Grigore Vieru's love poetry has the highest and deepest meanings, as the poet attributes his lover a miraculous statute, that of a binder between the physical world and the cosmic one. Grigore Vieru professes two great love objects: his mother and his girlfriend, who complement and reinforce each other. His love for his mother will not disappear, nor will it fade away, but will naturally pass through the mystery of marriage, to become the love of woman. Through the agency of love, the poet reaches light, wisdom, meeting God.

Keywords: lyricism, uniqueness, spring illumination, divinity

Există, după cum spune Mihai Cimpoi, două categorii de poeți: una care-i cuprinde pe toți poeții, de factură sufletească diferită, cultivând genuri distincte și alta care este reprezentată de lirici.

Liricul e o «Ființă întru Poezie» cu o sensibilitate fină, deschisă mai cu seamă spre zonele cele mai ascunse ale sufletului. Liricul e sinonim, astfel, cu poeticul; cu poeticul cel mai pur, cel mai delicat.

Sufletul liricului e «jilav», candid, naiv- copilăresc, apropiat de natură. Dacă s- a zis că poetul e natură, liricul reprezintă o dublă natură: o natură care sporește natura.¹

Grigore Vieru, ca și Eminescu, ca și Bacovia, poate fi considerat un liric. El privește lumea cu inocența ivită în ochii copilului, poezia sa zugrăvește caracteristicile sacre ale naturii fizice și relevă îndumnezeirea naturii umane, iubirea și maternitatea fiind cântate cu predilecție.

Nichita Stănescu a intuit profunzimea lirică a poeziei vierene, afirmând că *Grigore Vieru este un mare și adevărat poet. El transfigurează natura gândirii în natura naturii. Ne imprimăvăreză cu o toamnă de aur. Cartea lui de inimă pulsează și îmi influențează versul plin de dor, de curată și pură limpezime.²*

Lirica lui Grigore Vieru este expresia purității, a candorii și sincerității, este manifestarea sentimentului de iubire ontologică, arhetipală, față de mamă, față de iubită, față de pământ și patrie, față de pâine, față de pasăre, față de firul ierbii.

Din timpuri imemorabile, poeții lumii au cântat femeia și iubirea pentru aceasta.

Eminescu, Nichita Stănescu, Adrian Păunescu, Mircea Cătrărescu, toți, în stilul lor caracteristic au dedicat poeme întregi acestei muze, femeia.

Nu se putea, deci, ca poetului *cu înfățișare isusiacă*, pe care Mihai Cimpoi l-a numit *poet prin excelență al Mamei și al maternității*³ să-i fie străină tema iubirii pentru femeie. Această temă va ocupa la Grigore Vieru un loc esențial, existențial.

Mihail Dolgan va arăta că la Vieru iubirea de mamă nu va dispărea și nici nu se va estompa, ci va trece, firesc, prin taina cununiei, către iubirea de femeie.

Poeta Carolina Ilica scria că *cea mai frumoasă temă a poeziilor lui Grigore Vieru este iubirea niciodată egal împărțită între mamă și iubită; între siguranța modestă și dinamică a*

¹Cimpoi, M., 2012, p. 7

²Vieru, G., 2001, p. 297

³Cimpoi, M., 2009, p. 147

mamei, pentru care, orice s- ar întâmpla, el va rămâne Fiul, și nesiguranța geloasă a iubitei care vrea mai mult și numai pentru sine, presimțind că oricând poate pierde totul.

O asemenea sfâșiere a dragostei n- am mai găsit- o la nici un alt poet.⁴, nota Carolina Ilica.

Fănuș Băileșteanu consideră că nu este vorba chiar de o sfâșiere sau criză, ci mai mult de coexistență, de admirație și armonie familială, de liniște, de complementaritate.⁵

*Pe drum alb înzăpezit
Pleacă mama.
Pe drum verde înverzit
Vine draga.
S- o petrec pe cea plecând
Pe drum alb?!
S- o- ntâlnesc pe cea venind
Pe drum verde?! (Pe drum alb, pe drum verde).*

Sfâșierea dragostei invocată de Carolina Ilica constă doar în neputința poetului de a contopi cele două drumuri, al mamei cu cel al iubitei, în realitate, aceste drumuri rămânând unite prin împletire.

*Două drumuri strâns în tot,
Alb și verde-
Împleti- le- aș și nu pot.
Cine poate?!*

Cele două drumuri, al mamei și al iubitei sunt și ale poetului, în realitate, fiind vorba despre un singur drum cu două benzi, pe care poetul pășește prin universul metafizic, având la braț mama și iubita.

O bandă de drum este «albă», pe partea căreia stă veșnica mamă, iar cealaltă bandă e «verde», pe care pășește veșnica iubită. Poetul aflat între mamă și iubită, îndeplinește rolul devenirii. Dinspre fiul mamei el trece către bărbatul femeii, al iubitei. Situația este și inversă, dinspre iubită el trece către mamă, doar că de această dată mama este însăși iubita. Drumul «alb» al mamei se înverzește atunci când poetul o identifică în iubită, iar drumul «verde» al iubitei se albește atunci când aceasta devine mamă.⁶

Acest drum este drumul vieții, al devenirii ontologice a ființei umane. Femeia îndeplinește pe rând rolul de iubită, de soție, de mamă și din nou de femeie. În spirala timpului, niciun element nu se pierde, totul se transformă, devine, elementele decurg unul din altul.

Din fuziunea dintre *albul* și *verdele* vierean apare *galbenul*, culoarea suferinței, ce duce spre galbenul bacovian.

*Din inel, din flori de tei,
Gălbioară,
Se tot uită- n ochii mei
Suferința. (Pe drum alb, pe drum verde).*

Este suferința pendulării între cele două mari iubiri ale poetului: mama și iubita, ce se completează și se potențează reciproc.

*Iar două de- o seamă.
Cuvinte- n amurg
(Iubită și mamă)
Pe față îmi curg. (Din ceruri de- aproape)*

⁴Ilica, C., 1991, p. 10

⁵Băileșteanu, F., 1995, p. 68

⁶Gorban, P., 2012, p. 165

Și totuși, Vieru își înalță femeia iubită la cer, îi conferă statutul de *stea*, statut pe care Mama îl posedă deja: *Și tu și ea - aceeași stea/ Arzând mereu pe cerul meu! (De mă iubești).*

Această posibilitate pe care Vieru i-o oferă femeii de a deveni completă, întreagă, prin exercitarea maternității, ne duce cu gândul la ceea ce Eminescu ar fi numit *ora de iubire*. Dacă la Eminescu femeia nu atinge niciodată condiția de *stea*, iubita din lirica lui Vieru atinge această condiție ca *mamă*. Este principala răsturnare adusă de Grigore Vieru în ceea ce privește feminitatea după părerea lui Theodor Codreanu.

Mama este *unică*, iar celelalte femei seamănă între ele, poetul părând să nu o găsească nicicând pe cea căutată. *Femeile sunt toate la fel, poate de aceea nu o găsim nicicând pe cea căutată.*⁷ Întrezărim, astfel, o urmă de misoginism, poate.

Alteori, poetul o aseamănă pe femeie cu necuratul: *Mai la vale de coarnele dracului îi casa femeii mele.*⁸ Sau: *Dacă soția ta este frumoasă, ai o nenorocire pe cap; dacă este și deșteaptă, ai două nenorociri; dacă pleacă și se întoarce, vei avea trei.*⁹

Imperfecțiunile femeii vin și din câteva *antiteze neîmpăcate* cum le-ar spune Eminescu. Cea mai stringentă vine din posibila coabitare dintre iubire și ură. *E de mirare cum pot vieții alături în inima unei femei lacrima plină de cea mai adâncă milă și răutatea cea mai cumplită.*¹⁰

Un indiciu al acestei precarități a femeii ar fi și frumusețea, care poate fi atât fizică, cât și sufletească sau numai fizică, sau numai interioară. *O femeie frumoasă n-are motive să fie rea, iar dacă are, înseamnă că Dumnezeu i-a dat numai atât: frumusețea.*¹¹ Această asociere între: frumusețe-bunătate, urâtenie-răutate poate fi, așadar, și încrucișată. *Cine caută și frumusețe și bunătate trebuie să țină în casă două soții.*¹²

O altă valoare morală aproape pierdută a femeii este pudoarea, rușinea.

Poetul însuși, *rușinos ca o fată mare* vede în manifestarea *rușinii* însăși recunoașterea *adevărului*. El nu poate spune o minciună, de rușine! Și cine altcineva întruchipează *rușinea*, în consecință *adevărul*, decât *mama?!* Prin urmare, Vieru transferă *pudoarea* și asupra *feminității*.

Intuim, așadar, la poet, o jinduire după întruparea în femeie a frumuseții, a bunătății, a adevărului, calități aparținând *mamei*.

Criticul Mihail Dolgan observa că la Vieru iubirea pentru femeie *constituie acea verigă principală din «lanțul» veșnic viu al existenței umane, în lipsa căreia omul nu-și poate imagina fericirea deplină pe pământ.*

Grigore Vieru nu urmărește la femeie iubirea carnală, ci îi va conferi iubitei un statut miraculos, de liant între lumea fizică și cea cosmică. Însuflețit de iubirea pe care i-o poartă femeii, poetul va putea vieții în această lume, călăuzit de această *ființă care ființează și potențializează sensul existenței sale*¹³ efemere.

Eugen Simion spunea că *Erosul este în poemele lui Vieru discret și serafic în prelungirea poeziei populare și a poemelor lui Eminescu. Femeia este un răsărit de soare, printre genele ei se înalță Luna, bărbatul îndrăgostit aspiră să fie îngropat în lumina ochilor ei.*

Când am să mor,
să mă îngropi
în lumina

⁷Vieru, G., 2002, p.365

⁸*Ibidem*, p.389

⁹*Ibidem*, p.404

¹⁰*Ibidem*, p.392

¹¹*Ibidem*, p.374

¹²*Ibidem*, p.381

¹³*Ibidem*, p. 162

*ochilor tăi.
Lumea
venită la mormântul meu
va sta îngenuncheată
în fața ta mereu.
Ca nimeni
să nu- mi joace pe mormânt,
să nu fiu ca strămoșii, pus
sub ierburi și pământ-
îngroapă- mă- n lumina
ochilor tăi,
femeie de pe urmă,
femeia mea dintâi. (Când...).*

Apare în lirica viereană ideea conform căreia bărbatul își încredințează viața în mâinile iubitei, gest sublim, de o mare profunzime, căci prin taina cununiei exact acest lucru se întâmplă: bărbatul și femeia devin păzitori unul pentru celălalt. Cei doi vor împărți viața de cuplu, *viața de creație divină*. Prin nuntire, femeia și bărbatul devin o singură ființă, un tot. Grigore Vieru va căuta imaginea aceluia *Unic*, imagine a moralității, a trăirii în dumnezeire. Dragostea dintre două suflete le face să capete o singură identitate și conduce spre lumină, spre înțelepciune, spre aflarea lui Dumnezeu.

*Am văzut, am întâlnit
Lumina dragostei.
Adevărat este:
În jurul capului, orice om
O aureolă poartă-
Ca sfinții, ca Învierea!
...
Adevărat, adevărat-
Atunci când
Bărbatul cu femeia se iubesc,
Aureolele lor
În una singură se unesc. (Aureola).*

Simbolurile creștine *inele* sau *logodna* denotă parcursul devenirii poetului prin unica cale hristică, aceea a menirii omului pe pământ.

*Duminică dimineața/ Copiii noștri amândoi/ Se urcă în pat/ Între noi./ Ne scot de pe deget/
Palidele inele,/ Le duc la ochi/ Și se uită la mama și tata/ Prin ele./ O, golul rotund al
inelelor/ Se umple atunci de văzul copiilor, luminos./ Și- n toată lumea/ Nu exista joc mai
frumos! (Joc de familie).*

Într- o altă poezie, în stil folcloric, baladesc, poetul prezintă istoria unei iubiri înșelate, fără urmări grave pentru iubitul părăsit, în final cu accente de reinstaurare a normalității:
*Draga i- a fugit cu altul./ .../ El a smuls pădurea toată/ Însă n- a găsit- o, nu/ .../ A plecat pe
mări, s- o uite./ Dar sub lună, dar sub stea,/ Răsărea la loc pădurea, / Și corabia- nfrunzea.
(Pădure verde, Pădure).*

Verdele este la Grigore Vieru, pe lângă viață, și culoarea dragostei, o dragoste naturală, normală, nevinovată și care înobilează.

Dragostea la Vieru are la bază două componente: iubirea pământeană, terestră, în acord cu elementele naturii și o iubire cosmică, eminesciană, ce se vrea un legământ universal, etern, mai presus de moarte.

*Te- am iubit așa de tare,
că- nverzea pădurea- n cale.*

Și așa numai pe tine,
că de zmeură și rouă
erau locurile pline.
Te- am iubit așa de- aproape!
Că pe margine de lacuri
Stelele ieșeau din ape.
Te-am iubit așa de tare
Te- am iubit așa de- aproape!
Și așa de înainte-
mai departe de morminte! (Feminină).

Iubirea împlinită rodește, izvorul alb asigură dăinuirea numelui pe acest pământ:
Semn/ Al sărbătorii înalte/ Care se apropie:/ Pânza cămeșii/ Umezită la piepți/ De botul
sânilor tăi./ În tremurul genelor/ Lacrima:/ Lapte cristalin./ Mărire ție,/ Caldule, - n veci,
Izvorule alb,/ Care singur pe lume/ Nu uiți numele nostru/ Și- l murmuri drept/ Și cu dor.
(Semn).

Dorul de iubită are o nuanță de senzualitate acceptată, nelicentioasă:
Ce mai fac, mult-iubito,/ Gura ta în văpăi,/ Coama ta aburită,/ Roua ochilor tăi?//
Sânii tăi de lumină/ Cărei dragi amintiri,/ Cărui dor se închină?!/ Se mai miră?! Îi
miri?!...(Dor).

Până și motivul oglinzii din lirica Văcăreștilor, spune Fănuș Băileșteanu, apare la Grigore Vieru ca semn de...modernism- chiar de «post- modernism», în genul poeziei «în dulcele stil clasic» al lui Nichita Stănescu și al urmașilor săi «cărtărești». ¹⁴
Al cui e cerul, / Liniștea lui?/ Când stelele care cad/ Sunt stelele noastre,/ Spartă zace
oglindea/ Zilelor în care/ Uluit descopeream/ Chipul tău fără seamăn,/ Dragostea. (Iubito).
Deși a scris versuri precum: Ce simți/ Când gura mea te sărută? (Spune-mi...) sau: atras de
tine/ ca de țarm o maree,/ femeie, te iubesc, căzut în genunchi! (Măreție); sau: Despletită și
fierbinte,/ Parcă îți ieși din minte. (O!); sau: Pe urmă/ Cu ochii tăi/ Te- am luminat,/ Cu gura/
Obrajii ți- am îmbujorat,/ Cu brațele tale/ Sus te- am ridicat.// Și am rămas amândoi/ Un
singur trup/ Aripat! (Către femeie (Dă- mi ochii)); sau: Soarele jos a picat,/ Soarele, soarele,
Ca rochia ta din pat,/ Soarele, soarele, (Cad pe ape); sau: Prin ceața dimineții/ Ne căutăm
febril (Ca două spice); sau: Și tu dezvelită ca roua,/ Cu numai/ Șiragul alb de mărgelă la
piept;/ Sudoare/ De femeie îndrăgostită. (Mai stai); sau: Curând/ Va răsări soarele/ Și va fi
ca trupul tău/ Gol, rourat. (Ce tânără ești!) și multe altele asemenea, nu putem spune că
poezia de dragoste a lui Vieru este una erotică. Mai degrabă este o poezie a iubirii dintre un
bărbat și femeia lui, jumătatea, aripa sa, ruptă din înaltul cerului: Pe degetul din dreapta mea/
S- a- ncolăcit, înstelat,/ Numele tău. (Inelul cu numele tău); Tu ești singurul meu scut,/ Ești
apa lină/ Din care- mi «bea fînța» al/ Speranței curcubeu. (Apoi); Femeia pasăre trebuia să
fie,/ să zboare/ în preajma lui Dumnezeu./ .../Și- atunci bărbatul/ cercase să zboare- mpreună/
cu aripile ei. (Femeia). Femeia lui Vieru este femeie de pe urmă,/ femeia mea dintâi.
(Când...).

Prin lirica lui Grigore Vieru răzbate un imens sentiment de iubire, de dragoste și
pioșenie față de tot ce reprezintă natura cosmică și telurică. De fapt, toată poezia lui stă *sub
semnul iubirii*. Și totuși, mai presus de Iubita la care visează fermecat stă *Mama*, cea în care
se preschimbă însăși Draga:

Pe Mine,
mă iubeau toate femeile.
Mă simțeam puternic și sigur.
Ca Meșterul Manole

14Băileșteanu, F., 1995, p. 70

am cutezat
să ridic o construcție
care să dăinuie veșnic.
Am început lucrul
și le- am chemat la mine pe toate:
pe Maria, pe Ana
pe Alexandra, pe Ioana...
Care va ajunge întâi,
pe aceea- n perete o voi zidi.
Dar din toate femeile
a venit una singură:
Mama. (Mică baladă).

Numai iubirea o transformă pe femeie în ființă completă, așa cum este mama.¹⁵ Să- i dai dreptate mai mult decât propriei tale mame – asta vrea dragostea.¹⁶ Să iubești un singur Dumnezeu, o singură femeie, o singură idee, o singură moarte – aceasta ar fi fericirea.¹⁷ Fără a destupa în vesuri sticle de șampanie ce pocnesc spumos – autorul lasă fluviul inspirației să curgă lin, în matca marilor teme a căror ocolire nu se poate face decât cu pericolul uscăciunii și sterilității. Discret, dar ferm și precis în gusturi și artist în nuanțe, el își clădește o lirică trainică sub cupola adevărului.¹⁸

BIBLIOGRAPHY

- Băileșteanu, Fănuș, Grigore Vieru. *Omul și Poetul*, Editura Iriana, București, 1995;
Cimpoi, Mihai, „Cuvânt înainte. Grigore Vieru- Liricul” în Vieru, Grigore, *Sunt robul iubirii*, Editura AGORA, București, 2012;
Cimpoi, Mihai, *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia*, Editura Fundația Națională pentru Știință și Artă, București, 2009;
Codreanu, Theodor, *Duminica mare a lui Grigore Vieru*, Editura Princeps Edit, Iași, 2010;
Corbu, Daniel, *Grigore Vieru în amintirile contemporanilor*, Editura Princeps Edit, Iași, 2011;
Gorban, Paul, „Postfață. Taina eroticii vierene sau despre poezia iubirii” în Vieru, Grigore, *Sunt robul iubirii*, Editura AGORA, București, 2012;
Ilica, Carolina, „Sfășierea dragostei” în Vieru, Grigore, *Hristos nu are nici o vină*, Editura Orient& Occident, 1991;
Sorescu, M., „Grigore Vieru și lirica esențelor” în Vieru, Grigore, *Izvorul și clipa*, Editura Albatros, București, 1981;
Vieru, Grigore, *Acum și în veac*, Editura Litera Internațional, București-Chișinău, 2001;
Vieru, Grigore, *Cântec de iubire*, Editura Prut, Chișinău, 2015;
Vieru, Grigore, *Curățirea fântâinii*, Editura Porto- Franco, Galați, 1993;
Vieru, Grigore, *Hristos nu are nici o vină*, Editura Orient& Occident, 1991;
Vieru, Grigore, *Izvorul și clipa*, Editura Albatros, București, 1981;
Vieru, Grigore, *Rădăcina de foc*, Editura Univers, București, 1988;
Vieru, Grigore, *Strigat-am către Tine*, Editura Litera Internațional, Chișinău- București, 2002;
Vieru, Grigore, *Sunt robul iubirii*, Editura AGORA, București, 2012;

¹⁵Codreanu, T., 2010, p. 246

¹⁶Vieru, G., 2002, p.367

¹⁷*Ibidem*, p. 387

¹⁸Sorescu, M., 1981, p.8